

Priekšlikumu apkopojums Nr. 2

Lībiešu kultūrtelpa Ziemeļkurzemes teritorijā. Saglabāšanas plāns.

2019. – 2023.

Plānotie saglabāšanas pasākumi.

Sadaļā izmantotie saīsinājumi:

KM – LR Kultūras ministrija

LNKC – Latvijas Nacionālais kultūras centrs

LKA – Latvijas Kultūras akadēmija

LU – Latvijas Universitāte

IZM – LR Izglītības un zinātnes ministrija

RD – Rīgas domes

VKKF – Valsts Kultūrkapitāla fonds

LS – Līvu (lībiešu) savienība

LKC – Lībiešu kultūras centrs

LVA – Latviešu valodas aģentūra

ML – *Mierlinkizt* – lībiešu izcelsmes bērnu un jauniešu vasaras skola

SLDB – Starptautiskā lībiešu draugu biedrība

TIC – Dundagas tūrisma informācijas centrs

LKC – Lauku konsultāciju centrs

Dundagas novada pašvaldība

Kolkas pagasta pārvalde

Ventspils novada pašvaldība

Ventspils novada TIC

Ziemeļkurzemes piekrastes muzeji

Lībiešu kultūrtelpas saglabāšanas un attīstības pasākumu plāns Ziemeļkurzemes teritorijā 2019. - 2023. gadam (turpmāk – Plāns) ir pasākumu kopums, kas tiek īstenots ar mērķi saglabāt un nodrošināt vērtību pārmantojamību Ziemeļkurzemes lībiešu kultūrtelpā.

Lībiešu kultūra un valoda stratēģiski joprojām lielākoties tiek skatīta kā savdabīga, no pārējās Latvijas kultūras telpas atrauta parādība. Šādu attieksmi uzskatāmi ilustrē, piemēram, “Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam “Radošā Latvija”¹, kur lībieši pieminēti tikai vienā punktā – “2.2.2. Saglabāt vēsturisko kultūrtelpu (suietu, lībiešu u.c.) unikalitāti”. Lībiešu gadījumā tas ir ļoti šaurs, uz lokālajām kultūras izpausmēm orientēts formulējums, kurā nav ņemta vērā nedz lībiešu un ar lībiešiem saistīto avotu teritoriālā izkļiedētība, nedz lībiešu valodas un kultūras visaptverošā integrētība latviešu valodā un Latvijas kultūrā kopumā. Šādu iespaidu īpaši pastiprina apvienojums ar suitiem, kas patiešām veido teritoriāli visai skaidri iezīmējamu un izteiktu kultūrtelpu.

Nr.	Aktivitāte, tās saistība ar lībiešu kultūras mantojumu	Izpildītājs (institūcijas vai privātpersona)	Iesaistītās institūcijas/ finanšu avoti	Īstenošanas laiks un/vai regularitāte	Rezultāti
1.	Lībiešu kultūras mantojuma un lībiešu valodas pieejamība. Pasākumi lībiešu valodas saglabāšanā, lietojumā un tālāknodošanā, īpaši bērnu un jauniešu vidū				
1.1.	Lībiešu valodas mācību līdzekļu un valodas materiālu sagatavošana un izdošana.	LKC, LS ML pedagogi	VKKF, LVA, ES fondi, Dundagas novada pašvaldība	2019 - 2023	Tos izmanto lībiešu izcelsmes bērnu un jauniešu vasaras skolas ‘Mierlinkizt’ dalībnieki, novada skolas, bibliotēkas.
1.2.	Lībiešu valodas apgūšanas programmas pilnveidošana un	LS, LVA, LKC	VKKF,	Turpināt – 2019-2023	Lībiešu izcelsmes bērni un jaunieši mūsdienīgi komunicē un veido lībiešu valodas saziņas projektus, popularizē tos savu vienaudžu un ģimeņu vidē.

	attīstīšana interneta vidē- 'Līvõ kēļ'(Facebook, Twitter,u.c)				
1.3.	Atbalsts lībiešu valodas skolotāju profesionālā līmeņa pilnveidošanai – kursi, apmācību programmas, konsultācijas.	KM, IZM,	IZM, KM, Dundagas un Ventspils novada pašvaldība	2019-2023	Nodrošināts atbilstošs lībiešu valodas skolotāju līmenis, nodrošināta lībiešu valodas apguves pēctecība – dažādu paaudžu interesentiem Lībiešu krastā -Kolkā, Mazirbē, u.c.
1.4.	Lībiešu izcelsmes bērnu un jauniešu vasaras skola 'Mierlinkizt'	LS, privāti ziedotāji, RD	Dundagas un Ventspils novada pašvaldība, privāti ziedotāji, RD	2019 -2023	Nodrošināta labvēlīga vide un iespējas lībiešu valodas un nemateriālā kultūras mantojuma padziļinātai apguvei.
1.5.	Lībiešu valoda – mūzikā un dzejā. lībiešu valodas apgūšanas materiāls.	LS, ML, LKC, Salaspils koris "Lōja"	VKKF, LNKC, Lībiešu krasta mūziķi, mākslinieki	2019-2023	Apkopota diskogrāfija par dziesmām, ierakstiem un citiem materiāliem lībiešu valodā. To izmanto vasaras skolas "Mierlinkizt" dalībnieki, materiālu popularizē skolās, pasākumos, internetā, u.c.
2.	Lībiešu kultūras elementu klātbūtne un pasākumi Lībiešu krasta kultūrtelpas vizuālajā tēlā.				
	Lībiešu valodas, tās elementu izstrāde un izmantošana Lībiešu krasta,	Dundagas un Ventspils novada pašvaldība,	Dundagas un Ventspils novada	2019- 2023	Stiprināta Lībiešu krasta apmeklētāju, interesentu un vietējo iedzīvotāju apziņa par lībisko kultūrtelpu. Radīta vienota stila māju, ciemu un citu objektu norādes lībiešu valodā. Vizuāla lībiešu teritorijas identitāte.

2.1.	ciemu, objektu identitātes atspoguļošanā.	Kolkas pagasta pārvalde, Dundagas TIC, privātpersonas	pašvaldība, ES fondi		
2.2.	Lībisko vietvārdu klātbūtnes atjaunošana Lībiešu krastā. Ciemu nosaukumi, ceļa rādītāji, objektu, upju un citu pamanāmu dabas nosaukumu ieviešana Lībiešu krastā	LS, Dundagas un Ventspils novada dome, Kolkas pagasta pārvalde, Dundagas un Ventspils novada TIC	VKKF, Dundagas un Ventspils novada pašvaldība, Kolkas pagasta pārvalde	2019 - 2023	Spilgta liecība par atšķirīgo un aizraujošo kultūrtelpu, kurā ceļotāji nokļuvuši.
2.3.	Lībiešu valodas un kultūras popularizēšana, 3) lībiešu kopienas informēšana par jaunākajiem pētījumiem lībiešu valodā un kultūrvēsturē	Nodibinājums "Ventspils lībiešu apvienība "Rānda""; Līvu savienība; Lībiešu kultūras centrs; Ventspils bibliotēka; Ventspils muzejs; Ventspils pilsētas dome	Ventspils pilsētas dome; Valsts kultūrkapitāla fonds; Ziedojumi	2019 - 2023	Iespēja Ventspils pilsētas un novada iedzīvotājiem kā arī citiem interesentiem iepazīt lībiešu valodu, kultūru un vēsturi; Kvalitatīvas uz pētījumiem balstītas lekcijas par lībiešu kultūrvēsturisko mantojumu, tā kopšanu un saglabāšanu. Lībiešu kultūras kā Kurzemes kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšana un tālāknodošana. Latvijas lībiešu kopienas locekļu lībiskās identitātes nostiprināšana.

2.4.	Lībiešu kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana un izpēte	Nodibinājums "Ventspils lībiešu apvienība "Rānda"", Līvu savienība; Lībiešu kultūras centrs; Ventspils bibliotēka; Ventspils muzejs; Ventspils pilsētas dome	Ventspils pilsētas dome; Valsts kultūrkapitāla fonds; Ziedojumi	2019 - 2023	1) Iespēja Ventspils pilsētas un novada iedzīvotājiem kā arī citiem interesentiem iepazīt lībiešu valodu, kultūru un vēsturi; 2) Kvalitatīvas uz pētījumiem balstītas lekcijas par lībiešu kultūrvēsturisko mantojumu, tā kopšanu un saglabāšanu; 3) Lībiešu kultūras kā Kurzemes kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšana un tālāknodošana; 4) Latvijas lībiešu kopienas locekļu lībiskās identitātes nostiprināšana.
2.5.	Lībiešu kopienas informēšana par jaunākajiem pētījumiem lībiešu valodā un kultūrvēsturē	Nodibinājums "Ventspils lībiešu apvienība "Rānda"", Līvu savienība; Lībiešu kultūras centrs; Ventspils bibliotēka; Ventspils muzejs; Ventspils pilsētas dome	Ventspils pilsētas dome; Valsts kultūrkapitāla fonds; Ziedojumi	2019 - 2023	1) Iespēja Ventspils pilsētas un novada iedzīvotājiem kā arī citiem interesentiem iepazīt lībiešu valodu, kultūru un vēsturi; 2) Kvalitatīvas uz pētījumiem balstītas lekcijas par lībiešu kultūrvēsturisko mantojumu, tā kopšanu un saglabāšanu; 3) Lībiešu kultūras kā Kurzemes kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšana un tālāknodošana; 4) Latvijas lībiešu kopienas locekļu lībiskās identitātes nostiprināšana.

2.6.	Lībiešu takas izveidošana un pilnveidošana, informācijas stendu, norāžu izgatavošana.	LS, Dundagas TIC	VKKF, Dundagas un Ventspils novada pašvaldība, Kolkas pagasta pārvalde, privāti ziedojumi	2019 - 2023	Izveidota kultūrvēsturiska lībiešu taka, kura ved ceļotājus un interesentus cauri visiem Lībiešu krasta ciemiem. Iepazīstina ar objektiem, kas atspoguļo lībiešu kultūrvēsturisko mantojumu.
2.4.	Lībiešu tautas nama attīstība, izveidot to par lībiešu kultūrvēstures un izziņas centru Latvijā.	KM, LNKČ, LS, Dundagas novada pašvaldība.	ES fondi, SLDB, VKKF.	2019 - 2023	Izveidota plaši pieejama, moderni aprīkota ekspozīcija par lībiešu kultūrvēsturisko mantojumu un lībisko līdzās mūsdienās.
2.5.	Mūsdienīgas ekspozīcijas izveide par lībiešu nemateriālās kultūras mantojumu Lībiešu saietā namā Kolkā	Lībiešu saietā nams Kolkā, NVO, Dundagas novada pašvaldība	ES fondi, VKKF, Dundagas novada pašvaldība	2019 - 2023	Izveidota saturā bagāta, mūsdienīga, interaktīva ekspozīcija par lībiešu nemateriālās kultūras mantojumu, palielinās nama apmeklētāju skaits – no Latvijas un ārvalstīm.
3.	Lībiešu kultūras mantojuma apzināšana, izpēte un popularizēšana. Lībiešu izzūdošo tradīciju vai to elementu atjaunošana, apguve, tālāk nodošana un popularizēšana				
3.1.	Lībiešu kultūrtelpā saglabājušos vietvārdu	LS, Dundagas un Ventspils novada	KM, VKKF, Dundagas un Ventspils	2019 - 2023	Informācija par lībiešu kultūras mantojuma izpausmēm ir pieejama plašai sabiedrībai.

	apzināšana, apkopošana un kartēšana.	pašvaldība, LKA, LNKC.	novada pašvaldība		
3.2.	Lībiešu krasta iedzīvotāju dzīves stāstu, atmiņu un fotogrāfiju digitalizēšana.	LKALS, LKC	KM, VKKF, Dundagas un Ventspils novada pašvaldība	2019 - 2023	Apkopots un saglabāts nozīmīgs kultūras mantojuma lībiešu kultūrvēstures liecības, nodrošināta to pieejamība plašam interesentu lokam.
3.3.	Tradicionālās Lībiešu gadagrāmatas izdošana.	LS, LKC, LVA	VKKF, LVA, privāti ziedotāji	2019 - 2023	Nodrošināts nozīmīga lībiešu kultūrvēsturiskā mantojuma un mūsdienu aktivitāšu un problēmu atspoguļojums.
3.4.	Atbalsts portāla www.livones.net uzturēšanai	KM, LNKC, VKKF, LS,	VKKF, SLDB, ES fondi	2019 - 2023	Nodrošināts vispusīgs, profesionāls un precīzs visas lībiešu kopienas aktivitāšu Noderīgs ļoti plašam interesentu lokam, arī starptautiski.
3.5.	Tradicionālie ikgadējie <i>Lībiešu svētki</i> Mazirbē	LS, Ziemeļkurzemes lībiešu dziesmu ansambļi, biedrība "Rānda"	KM, NKMC, Dundagas novada pašvaldība, privāti ziedotāji	2019 - 2023	Visnozīmīgākais gada notikums Lībiešu krasta tagadējo un seno dzimtu pēcteču dzīvē. Iespēja iesaistīties lībiešu tradīciju norisēs, stiprināta kopības sajūta – paudžu un seno kaimiņu satikšanās.
3.6.	"Popes muižas dzimtļaužu konference" Plašas un precīzas ģenealogiskas datu bāzes izveidošana par Popes muižas zemnieku dzimtām	Biedrība "Popes muiža"	LR Kultūras ministrija, biedrība "Popes muiža"	Jau notiek: 2018.gada aprīlis - novembris	Apzināti un padziļināti pētīti vēstures un demogrāfijas materiāli, ikvienam Popes muižas zemnieku dzimtas pēctecim ir iespēja atrast sevi Popes muižas zemnieku dzimtu kokā. Pētījumu prezentācija.

	(t.sk. Pizes, Lielirbes un Lūžņas dzimtajaudīm)				
3.7.	Popes muižas 17.-19.gs. kultūrvides izpēte Pizes, Lielirbes un Lūžņas ciemu teritorijā. Materiālu apkopojums un pētījums.	Biedrība “Popes muiža”	LR Kultūras ministrija, Ventspils novada pašvaldība, biedrība “Popes muiža”	2018.gada februāris-novembris	Sagatavots zinātniski pamatots un izvērtēts materiālu apkopojums par Popes muižas kultūrvēsturisko nozīmi, papildināts un koriģēts esošais materiāls par Popes muižas vēsturi.
3.8.	Popes muižas kartogrāfiskā materiāla izpēte un 19.gs. zemnieku saimniecību apzināšana – Pize, Lielirbe, Lūžņa.	Biedrība “Ailankas”, biedrība “Popes muiža”	Biedrība “Popes muiža”, Ventspils novada pašvaldība	2019-2023	Sagatavots vērtīgs lībiešu kultūrvēstures izpētes un dokumentēšanas materiāls par lībiešu ciemiem – Pize, Lielirbe, Lūžņa. Pētījumu prezentācija.
3.9.	Popes muižas etnogrāfiskā materiāla izpēte – t.sk. attiecībā uz Pizes, Lielirbes un Lūžņas teritoriju.	Biedrība “Popes muiža”, citas pētniecības institūcijas	LR Kultūras ministrija	2019-2023	Sagatavots vērtīgs lībiešu kultūrvēstures izpētes un dokumentēšanas materiāls par lībiešu ciemiem – Pize, Lielirbe, Lūžņa. Pētījumu prezentācija.
3.10.	Veikto izpētes materiālu apzināšana par			2019-2023	Nodrošināt datu un nozīmīgā materiāla pieejamību un publisku izmantošanu.

	Ziemeļkurzemes piekrastes lībiešiem				
3.11.	Etnogrāfisko un valodnieku ekspedīciju pie Ziemeļkurzemes lībiešiem piezīmju un publikāciju tulkošana latviešu valodā un izdošana.			2019-2023	Plašas informācijas pieejamība par lībiešu etnogrāfiju, tradīcijām, vienotas pieejamības avots bibliotēkās, vienots vai periodisks izdevums- rakstu krājums.
3.12.	Atjaunot dabā lībiešu sētu "Dēliņi" tās vēsturiskajā vietā.	Zemes īpašnieks	ES fondu finansējums	2019-2023	Izveidota tradīciju un amatu māja.
3.13.	Publikācija par Popes muižas kultūrvēsturi, t. sk, par Pizi, Lielirbi, Lūžņu	Biedrība "Popes muiža"	LR Kultūras ministrija	2019-2023	Izdevums plašam interesentu lokam.
4. Lībiešu izzūdošo tradīciju vai to elementu atjaunošana, apguve, tālāknodešana un popularizēšana					
4.1	Saulgriežu tradīcijas (Jāņi, Lieldienas, Ziemassvētki, Putnu modināšana, u.c.)	Lībiešu dziesmu ansamblis "Laula", Lībiešu saieta nams Kolkā, LS, Dundagas	Dundagas novada pašvaldība, VKKF	2019-2023	Lībiešu kopienas ļaudis kopā svin gadskārtu svētkus, iesaista tajās citus interesentus

		novada pašvaldība			
4.2.	Lībiešu tradicionālā tautas tērpa darināšanas prasmju atjaunošana, tā valkāšanas tradīciju popularizēšana	Lībiešu saietas nams Kolkā, LS	Dundagas novada pašvaldība, VKKF, ES fondi	2019-2023	Organizēti mācību semināri ar tautas tērpu izgatavošanu saistīto prasmju atjaunošanai un pārmantošanai, sevišķi bērnu un jauniešu vidū. Tradicionālo lībiešu tautas tērpi vai to elementu izmantošana svētkos un ikdienā kļūst populārāka.
4.3.	Izglītojoši pasākumi plašākai sabiedrībai, iesaistot tajos lībiešu tradīciju praktizētājus un pētniekus.	Lībiešu saietas nams Kolkā, NVO, Dundagas novada pašvaldība	Dundagas novada pašvaldība, VKKF	2019-2023	Plašāka sabiedrība ieguvusi dziļāku izpratni par lībiešu kultūrvēsturi un tradīcijām. Vairojas interesentu loks darbībai lībiešu nemateriālās kultūras tradīciju izpētē, jaunu prasmju apguvē un praktizēšanā.
4.4.	Paaudžu vakarēšanas tradīciju atjaunošana Lībiešu krasta kopienā, iesaistot tajās jaunākās paaudzes dalībniekus – rokdarbu, ēdiena gatavošanas un	Lībiešu saietas nams Kolkā, LS, Dundagas novada pašvaldība	Dundagas novada pašvaldība, VKKF	2019-2023	Kopības sajūtas radīšana un veicināšana dažādu lībiešu izcelsmes paaudžu starpā, jaunu interesentu piesaiste jaunu amatu prasmju apguvē, atjaunotas senas lībiešu sadzīves un svētku tradīcijas.

	dziedāšanas nodarbēs.				
4.5.	Atbalsts Kolkas lībiešu ansambļa "Laula" darbībai	Dundagas novada pašvaldība	Dundagas novada pašvaldība, VKKF	2019-2023	Lībiešu dziesmu ansamblis aktīvi piedalās lībiešu nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā un pārmantošanā, organizējot un piedaloties dažādos ar lībiešu kultūru saistos pasākumos (koncertos, gadskārtu svētku svinēšanā, prezentācijās u.c.)
4.6.	Atbalsts Ventpils lībiešu ansamblim "Rāndalist"	Ventpils Kultūras centrs; Līvu savienības Ventpils nodaļas biedri – ansambļa dalībnieki; Ventpils pilsētas dome	Ventpils pilsētas dome;	2019-2023	Ansamblis "Rāndalist" aktīvi piedalās lībiešu nemateriālās kultūras mantojuma saglabāšanā un pārmantošanā.
5.	Lībiešu krasta ekonomiskās izaugsmes veicināšana, izmantojot lībiešu nemateriālās kultūras mantojumu. Lībiešu tradīciju atdzimšana un izpausmes mūsdienās – lībiskās identitātes izpausmes dažādība Lībiešu krastā				
5.1.	Lībiešu kultūras mantojumam atbilstošu kultūras tūrisma produktu radīšana un pilnveidošana (maršruti, kulinārie produkti, amatu prasmju demonstrējumi, u. c.)	Dundagas novada TIC, Ventpils novada TIC, Dundagas novada pašvaldība	ES fondi, VKKF, Dundagas novada pašvaldība	2019 - 2023	Lībiešu krastā izveidoti un tiek uzturēti mūsdienīgi lībiešu kultūras mantojumam atbilstoši tūrisma produkti, nesot ekonomisku labumu lībiešu kopienai un radot daudzveidīgu piedāvājumu Lībiešu krasta apmeklētājiem.

5.2.	Mūsdienu lībiešu māksla, mūzika, glezniecība, literatūra – ekspozīcijas, vizuālas prezentācijas, radošas darbnīcas Mazirbes Lībiešu tautas namā.	LS, Ziemeļkurzemes piekrastes ciemu mākslinieki, radošās personības, mūziķi	VKKF, privāti ziedotāji, sponsori, SLDB	2019-2023	Lībiešu tradīciju pārmantojamība un mūsdienu izpausme Ziemeļkurzemes lībiešu kultūrtelpā. Lībiešu tradīcijas rosina interesi un vēlēšanos iesaistīties radošu projektu īstenošanā Lībiešu krastā. Publicitāte mūsdienu lībiešu mākslai, mūzikai un literatūrai.
------	--	---	---	-----------	---

Saglabāšanas plāns tiek izstrādāts Igaunijas - Latvijas Programmas no Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta “Mazo etnisko kultūrtelpu attīstība un popularizēšana kā tūrisma galamērķis” ietvaros.

Šis plāns atspoguļo autora viedokli. Programmas vadošā iestāde neatbild par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu.

**KOPĪGS MANTOJUMS:
NO PAGĀTNES
UZ NĀKOTNI**

